

POLITIKENS KRONIK 27. APRIL 1975

I mine forældres kælder —

Af DAN TURELL

Vangede hedder et storkøbenhavnsk kvarter mellem karreer med lejligheder i Søborg og parcelhuse hen imod Lyngbyvej og Gentofte Sø. Her tilbragte Dan Turèll sine første leveår — i 50'erne. Han er ved at skrive en bog om Vangede. Hans nyeste værker er 'Karma Cowboy' (digtsamling) og 'Ezra Pound. William S. Burroughs. Lou Reed. 3 medie-montager'.

I MINE forældres kælder nedenunder 'vores' rækkehus på Mosegårdsvej i Vangede er der fire—fem rum, som alle sammen har været beregnet til et eller andet bestemt 'engang i tidernes morgen' — som min far altid siger, når han fortæller en historie om noget han har oplevet. ('Jo, det var altså dengang jeg mødte ham den rødhårede med træbenet og mundharmonikaen. Vi kaldte ham '37', vi gik og arbejdede der ude på Hellekens Batterier, engang i tidernes morgen...'). Fire—fem rum, nemlig: viktualiekælderen, vaskekælderen, fyrkælderen, køskælderen, og så det lille rum rundt omkring trappen, populært kaldet skokælderen,

fordi det var der — omkring trappen fra stuen til kælderen, på de to kvadratmeter der ikke var trappe — vi anbragte et par små reoler til sko, der ikke umiddelbart var i brug...

Vores entre var nemlig for lille til familiens syv personers fodtøj, det måtte være et andet sted, og så var der ikke andet end foden af kældertappen. Det begyndte bare med en reol, men så kom der en til, og nok en, og skoene bredte sig til alle sider som en stor fantastisk skulptur der udvidede sig og udviklede sig hver dag, og som efterhånden kom til at fylde mere og mere, så den krøb ud fra reolerne ud over gulvet og begyndte at lægge sig til rette på alle

trappetrinene, som om den var på vej opad, og sende forsøgsvisse forposter frem i de andre rum. Bare fordi der var så helvedes mange sko — syv personers sko og sutter og støvler og sandaler og slippers og røjsere og gummidrenge, dem man brugte nu såvel som de tidligere, man ikke gik med mere, men som når som helst kunne komme til at passe en anden, sådan som *alt* kan mellem fem søskende, faldet hak i hak... En evig cirkulation af genbrugte skjorter, bukser, sko. Og så alle de sko man fik — alle de sko, alle mulige venlige familiemedlemmer lod til ligefrem at vælte rundt i alle vegne, og som altid netop syntes at passe

den eller den, og som altså ellers nok ville komme til det, eller osse nok komme til at passe en anden, senere, så de i hvert fald 'indtil videre' kunne lægges i arkivet 'Ah, man kunne sidde der i timevis på de to kvadratmeter og se skoene vælte ud til alle sider og prøve at finde den anden af den man sad med, og rode rundt i bunkerne efter snørebånd man kunne flytte, og bygge sære nye dynger af sko ... Nogle kunne man genkende, og nogle fandt man aldrig ud af, men hele familiens historie lå der i sko, fra blanke babysko til tunge fodboldstøvler, fra mors sorte højhælede (til festbrug) over bror Franks lange blærede spidse italienske rocker-sko til fars mest udjokkede avis-&-pibe sutter. Og ind imellem alle dyngerne af sko så de forskellige børster, store og små, til diverse farver og typer, dåserne med skocremer i hvid, sort, brun, støvlefedtet, de to gamle krumme skohorn med påmalede slyngeblomster ...

OG SA lige bagved en, det vil sige under trappen (der drejede om og havde midterafsats), der var et hulrum man kunne kravle ind i fra den anden side, og der lå den sid-

ste måneds aviser som et foreløbigt stadium, en etape på den planmæssige vej fra sofafordet til fyrekælderen. En stak af den sidste måneds B.T'er og Ekstrablade og søndagsaviser og distriktsblade og ugeblade og reklamer i en broget bunke, der ikke var sådan at slippe fri af, hvis man først havde set et billede eller en overskrift ... Ofte

endte man med at sidde der, fastklæbet, og læse hele eftermiddagen og rive sider ud og klippe ting ud, som man alligevel altid senere smed væk igen, et halvt år efter — for hvad fanden skulle man alligevel med det? Hvad skulle man stille op med en halv million billeder af Sophia Loren og Jens Peter Hansen fra Esbjerg og Elvis Presley og

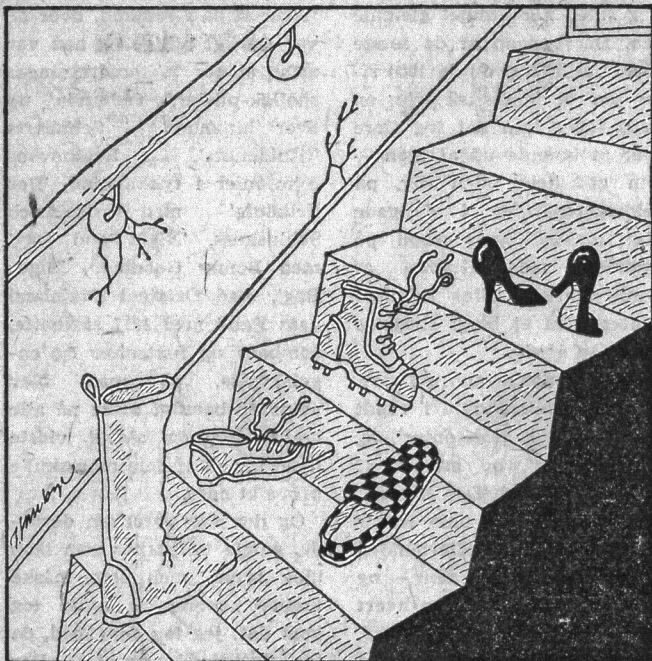
Ghita Nørby og James Dean og Tommy Steele? Der var ikke andet at gøre end at klipse dem ind i bøger, kæmpemæssige scrapbøger som man så senere kikkede i en gang eller to og så smed væk igen, så resultaterne af en eftermiddag på kældertrappen med de gamle aviser alligevel, med nogle måneders forsinkelse, endte i fyrekælderen, og udklippene blev aske samme sted som de aviser de var klippet fra, og alt endte samme vej, rimeligt nok ... Med den dyngesko, og aviserne, kunne man godt drysse ned i kælderens uden nogen sinde at komme længere end til trappepens nederste trin.

der skulle være fest, var det der kassen med øl og sodavand stod, så den kunne holde sig kold.

DET NÆSTE rum ud for trappen, var vaskekælderen og der flød altid vand i en særlig bane hen over gulvet, en evig kilde fra hanen over vasketaljen hen til risten. Og der hang en masse tøj på tørresnorene hen over rummet, og man fik altid vådt tøj i hovedet, hvis man skulle igennem vaskekælderen — og det skulle man hvis man skulle ud, for den udvendige trappe gik ud fra den. Og døren ud fra kælderens var af glas, og det var temmelig u-

praktisk — for den udvendige trappe havde osse knæk, så hvis man stod der i kælderhalsen kunne man spille fodbold med sig selv op mod trappekanten, sparke bolden op fra kælderhalsen og få den tilbage i en eller anden (altid ny) vinkel, og så sparke den op igen, og igen, og igen... Man kunne aftegne en slags mål og finde på et point-system, og så sætte sin kamp i gang og dag for dag sætte nye rekorder i nye point-systemer. Og mange dage gik på den måde, og mine præcisionsskud blev betydelig bedre og gjorde mig til holdets straffesparks-

MEN HVIS man kom videre, og det gjorde man jo i hvert fald en anden dag, hvor man måske havde et ærinde (skønt det nu var sjældent, man havde et ærinde, når man gik i kælderens — det var mere hvis det regnede og man ikke kunne finde på noget at lave, eller hvis man helst ville være alene) — hvis man kom videre, var der til højre for trappen og skodyngerne et lille rum der hed 'viktualiekælderen'. Det var meget koldt, og fyldt op af lange træhylder til 'viktualier', og det var ikke tit, der lå noget særligt. Men når

Vores entré var for lille til familiens syv personers fodtøj, det måtte være et andet sted, og så var der ikke end joden af kældertrappen. — Tegning af Jørgen Saabye.

skytte (en svimlende fornemelse) — men døren var altså upraktisk. Det skete mere end en gang, at glasdøren sprang, når bolden kom tilbage med et mægtigt drøn på, tilbage fra modspilleren muren, og ikke blev opfanget — og det var ikke skide populært, og en overgang endte det i forbud mod boldspil på kældertrappen. Så kom man betydeligt sjældnere i vaskekælderen.

BAGVED VASKEKÆLDEREN lå fyrkælderen. Der var selvfølgelig det store, sorte fyr som man kunne lege med — 'lege med ilden', smide koks eller aviser i, eller noget man ville brænde i al hemmelighed — for eksempel et brev fra den lille sorthårede om hjørnet (som senere blev gravid med en belgier på gennemrejse ... Det var ugens historie i kvarteret, og han var endda forlovet med sådan en sød pige hjemme i Belgien! sagde rygтет, og bare på kursus i Danmark. Så det blev der snakket meget om den sæson, og siden når man så det barn hun fik, selv om alle alligevel indrømmede at 'det var jo en dejlig dreng') ... Der var fyret, og ved siden af fyret alle de mærkelige skovle og hakker og lange tynde jernpinde, man kunne pirke og rode og kradse

i det med. Der var alle stablerne med gamle aviser, de aviser der var virkelig gamle, fra sidste sommer — og som engang havde ligget ude i skorummet, men nu var nået deres endelige bestemmelsessted og en for en blev proppet ind i fyrets glødende røde gab. Og bagved aviserne var der kasser med bøger, de af fars og mors bøger, og andre familiemedlemmers nedarvede bøger, som ikke blev brugt sådan særligt til daglig.

Det var en mærkelig samling. Der var overlæge Aksel Toftes 'Seksuel Hygiejne' med plancher af æggestokke og billeder af opskårne damer og mænd (jeg kikkede fascineret i den mange gange som barn, og forleden dag fik jeg så at vide af mor, i telefonen, at det var overlæge Aksel Tofte der personligt flåede mig frem af hendes underliv i marts '46 på den kommunale fødeklinik på Martinsvej, V.). — Der var kriminalromaner — Cardby, Lemmy, Simenon. Der var Jan-bøger og Puk-bøger, Sussi fra Skovridergården, sågar Bertha Holst og Nanni Presskørn-Thygesen fra en kusines kasserede arkiv, og gamle numre af Blæksprutten fra 20'erne fra en ældre fasters do. Og der var 'Greven af Monte Christo' i tykt brunt bind på

sine over 1000 sider — og den dag jeg fandt den og begyndte at læse den, da lod jeg som om jeg havde feber om aftenen for ikke at skulle i skole dagen efter og være nødt til at afbryde bogen. Og mor vidste selvfølgelig, men syntes det var O. K., og hvor jeg elskede hende for det ... Vi blev enige om tre dage, og i løbet af de tre dage læste jeg 'Greven af Monte Christo' fra den ene ende til den anden, så jeg aldrig siden har kunnet glemme den. Det var en af de første bøger jeg læste, og de 1000 sider var et fantastisk trip, en slags feber som det tog flere uger at komme ud af igen — man gik hele tiden der, på Bakkegårdsskolen i Vangede eller foran Viggos isbod på Bygaden, med Greven af Monte Christo, alias Edmond Dantes, som et blegt spøgelse ved siden af sig.

Der var mange andre bøger. 'Folkets Melodibog' i rødt bind, og 'Tabte Horisonter', og 'St. Winifred', og masser af gamle numre af 'Det Bedste', som vi fik af min fars søster der gav os dem efterhånden som hun havde læst dem — og jeg pløjede mig igennem hvert eneste ord, 'Humør i Uniform', 'Det Menneske Glemmer Jeg Aldrig', 'Heroinhandel Over Grænserne' og 'Hvad Der

Virkelig Foregår i Kreml' — skønt jeg aldrig kan huske at have gjort det før de var endt i kælderen ... Og der var gamle numre af fars fagblad, 'Elektrikeren', og de handlede om 'priskuranter' og 'faglige konferencer', og havde artikler om elektrikere der fyldte 50 år, eller elektrikere der var døde siden sidste nummer.

Og der var osse plader ved siden af fyret — masser af plader, som far havde købt de fleste af på Grønland, hvor de var særligt billige og han var mest alene. 78' omdrejninger shellak-plader, væltende ud over hinanden — Schuberts 'Ufuldendte', Beethovens Symfonier i tykke bind, 'Der Erlkönig' med Heinrich Schlusnuss, 'Night and Day' med Benny Goodman, 'Tiger Rag', med Original Dixieland Jazz Band med 1917 stråhatte, sambaer og foxtrotter og engelskvalse, så man blev svimmel bare af at se på alle de plader, og aldrig vidste hvad for en af dem man skulle prøve at høre.

Og der var porcelæn derude, gamle tallerkner som ikke blev brugt, men som måske kunne komme til nytte (og kom det: jeg tog dem med, da jeg flyttede hjemmefra). Der var kasser med blandede sager, et par souvenir-askebæ-

gre, en stok, en gammel flo-nels-jakke — ind imellem et stribet og gulnet foto af far som fjortenårigt medlem af FDF eller mors skoleklasse på Dyssegårdsskolen 1938, eller en skrattet plade med Nelson Eddy og Jeanette McDonald, eller gamle papirer — f. eks. mors gamle karakterbog, som jeg fandt der engang, på et meget heldigt tidspunkt hvor jeg fik for mange anmærknin-ger for at snakke i timerne, og så kunne se der (og vise hen-de), at det havde hun sateme osse fået: 'Inge kan tilsynela-dende ikke sidde stille i ti-merne. Gang på gang forstyr-rer hun undervisningen ...'

Og så var der al fars værktøj i fyrekælderen. Alle hans save og skruetrækkere, alle hans høvle og loddekolber og ned-strygere og file og waterpas og en masse andet, som sikkert osse var meget nyttigt at have, og som mine tre praktiske brødre brugte flittigt. I hvert fald så man altid et par af dem stå der og fumle, mens man inhalerede en forbudt cigaret, og en af dem blev da osse snedker ... Der var osse de fem save, far selv lavede til os — en til hver af os børn, med hver sin stribe farve ma-let på (og min var blå, fordi blå var min yndlingsfarve, og jeg spillede altid fodbold i

blå træningsdragt, på det tids-punkt) ... Og der lå gamle ra-diodele og batterier og kon-takter og ledninger og stikdå-ser spredt ud over det hele, og der stod et gammelt stryge-bræt og en høvlebænk, og begge dele var altid overstrøet med et utal af projekter, den ene eller den anden havde i gang. Og alting lå i en forvir-ring der drev far til vanvid, så en gang imellem ordnede han det, tog en hel søndag til det og satte små skabe op og hængte savene op og sorterede alting og lagde søm og skruer og beslag i æsker og fandt fa-ste pladser til det hele, og så gik han glad og tilfreds op og drak kaffe — mens vi allerede var vildt i gang med på ny at sprede det hele og vælte revl og krat, rawplugs og banan-stik, ud i et mylder igen...

OG INDE bag fyrekælderen lå så det sidste rum, kulkælde-ren, hvor der bare lå en stor dyngede kul som gradvis blev losset over i fyret. Kullet lå i sin store, sorte bunke i det ene hjørne af rummet, som var godt at snakke i, et tæt, mørkt rum, med ingenting i — ikke andet end kullet og familiens sidste havarerede barnevogn.

Kulkælderen fik dog en o-vergang sit specielle trækpla-ster, fordi vores faster arvede

et lille stueorgel med træde-bølge, og hun ikke selv kunne have det, fordi hun boede i en lille lejlighed, og så skulle vi opbevare det i kulkælderen til der kom bedre tider. Det orgel spillede vi alle fem vildt på i forskellige perioder — en for en fik vi en raptus, hvor vi sad der i timevis og spillede stueorgel foran en stor bunke kul, og jeg fik da lært nogle af tangenterne på en eller anden måde, og kunne til sidst to melodier — 'St. Louis Blues' og 'On The Sunny Side of the Street', de to mest spændende i 'Lystige Viser', husets eneste bog med noder, og dem fik den så for fuldt tryk hele dagen ... Men en kulkælder er ikke det rette sted for et orgel, fem energiske børn næppe heller det rette selskab, og det stod måske osse for tæt på fyret ... I hvert fald da fasters bedre tider kom og hun fik plads til det, da var orglet lige til los-sepladsen — gået op i alle limningerne, med tangenterne hængende løst ud over klavi-atūret, huller i bælgene og se-rier af pibende, astmatiske lyde, ligemeget hvordan man betjente det ... Så det meste af det orgel endte i fyret, og re-sten på Vangedes losseplads.

EFTERHÅNDEN som vi vok-sede op, prøvede vi alle sam-

men på at få værelse i kælde-ren, fordi vi selvfølgelig alle sammen gerne ville have vores eget værelse, og det var der bare ikke værelser til. Så vi prøvede at få lov til at indret-te kælderen, fordi nogle af naboernes børn havde måttet og havde gjort det drøn-læk-kert og så osse havde egen indgang ... Men det blev aldrig til noget med værelser i kæl-deren, for mor kunne ikke lide det. Hun mente at kælderen var for fugtig. Hun havde kendt nogen der boede i en kælder og havde fået en fryg-telig hoste eller bronkittis, så derfor nyttede det ikke noget, og det nærmeste vi søskende nogen sinde kom til en per-sonlig udnyttelse af kælderen, var at bror Ken og Frank be-gyndte at bygge nogle kæmpe træbure til alle deres fugle — undulater og bogfinker og dværghøns — så vi fik en mi-ni-fugle-zoo, dels i kulkælde-ren hvor orglet havde stået, dels i fyrekælderen op ad høvlebænken og strygebrættet og kasserne med alle de gamle ting der stod der 'indtil videre' og sikkert stadig står der. (Det er flere år siden jeg har været i den kælder, og i dag fylder min yngste brors samling af motorcykelvrag sikkert det meste...)

DAN TURELL